

Overweging Paaszondag

Handelingen 10,34a.37-43; Kolossenzen 3,1-4; Johannes 20,1-19

Op vele plaatsen in het Johannesevangelie kan men lezen over de samenhang tussen zien en geloven. Vaak kun je dan lezen dat geloven tot stand komt door stapsgewijze te zien dat er meer diepte en geheim in de werkelijkheid aanwezig is dan we aanvankelijk denken. Ook in het verhaal van het lege graf, zoals dat in het Johannesevangelie verteld wordt, kun je een beweging zien van aanvankelijke misinterpretatie van wat je ziet, naar een zien dat leidt tot geloof.

Maria van Magdala gaat vroeg in de morgen naar het graf. Uitdrukkelijk vermeldt de verteller dat het nog donker is. Het rijmt met de opmerking van de verteller toen Judas de maaltijd verliet op de laatste avond van Jezus leven, dat het nacht was. U allen weet dat je in het donker niet kunt zien. Om te kunnen zien is er licht nodig. In het Johannesevangelie is licht een belangrijke symboliek. Dat licht nodig is om te zien staat al in het prachtige gedicht waarmee het Johannesevangelie begint. Niemand heeft ooit God gezien. Maar het licht kwam in de duisternis en maakte het mogelijk met God in contact te komen. Dat licht is Jezus Christus die ons heeft laten zien wie God is.

In het verhaal van het lege graf is het net alsof het steeds lichter wordt. Het eerste dat Maria ziet is dat de steen voor het graf is weggerold. Maar de interpretatie van wat ze ziet is niet helemaal correct. Ze vertelt aan Petrus en aan de leerling van wie Jezus hield, dat het lichaam van Jezus geroofd is en ergens anders is neer gelegd. De volgende stap is er als de leerling van wie Jezus hield, als eerste bij het graf aan komt. Hij gaat het graf niet in. Van buiten af kijkt hij naar binnen. Hij ziet de zwachtels liggen. Petrus gaat wel naar binnen. Ook hij ziet de zwachtels. Maar hij ziet nog meer. De zweetdoek die het hoofd van Jezus heeft bedekt ligt op een andere plaats, netjes opgerold.

De vermelding van de zwachtels en de zweetdoek doet denken aan een verhaal dat eerder is verteld in het Johannesevangelie. Dat is het verhaal van de opstanding van Lazarus. Vier dagen na de dood van Lazarus bezoekt Jezus zijn graf. De zussen van Lazarus, Martha en Maria, vertellen hem dat hij nog weinig kan doen. De geur van de ontbinding is al duidelijk aanwezig. Maar na een gebed roept Jezus met een luide stem: 'Lazarus, kom naar buiten.' En Lazarus kwam naar buiten, zijn voeten en handen met zwachtels gebonden en zijn gezicht in een zweetdoek gewikkeld. Het is duidelijk dat de opwekking van Lazarus een voorafbeelding is van de opstanding van Jezus. Maar er zijn ook duidelijke verschillen. Bij de opstanding van Jezus zijn de zwachtels en de zweetdoek in het graf achter gebleven. En nog belangrijker is het dat Jezus zelf er niet meer is. Petrus ziet meer dan wat de andere leerling aanvankelijk zag. Maar het verhaal maakt niet duidelijk wat de betekenis is van wat Petrus ziet. Het verhaal bereikt vervolgens zijn hoogtepunt. Het staat er zo kort mogelijk: de andere leerling ziet en gelooft. Hier raakt het verhaal duidelijk aan de eigen spiritualiteit van het Johannesevangelie. Dat de andere leerling gelooft betekent dat hij ervaren heeft dat Jezus voor hem de weg de weg naar God heeft open gemaakt, dat Jezus hem voor is gegaan en dat zijn leven nu met God verbonden is.

Niemand heeft ooit God gezien. Ook voor velen in onze tijd geldt dat we van God vervreemd zijn. Door zijn contact met Jezus kan de andere leerling ervaren wie God is. Dat komt omdat Jezus en God zo'n innig contact met elkaar hebben dat God in Jezus woont en Jezus in God. De andere leerling kan bij het zien van de zwachtels en de zweetdoek in God geloven en zijn liefde ervaren, ook al is Jezus er zelf niet meer. De weg naar God is voor hem open gemaakt.

Voor ons, de lezers van het Johannesevangelie, is er een moeilijkheid. Alle personages in het evangelie kunnen fysiek met Jezus in contact komen. Zij kunnen Jezus zien. Die fysieke nabijheid is voor ons niet mogelijk. Jezus is niet meer onder ons. Ook de overblijfselen van zijn leven zijn er niet meer. Hoe kunnen wij dan gaan zien en geloven?

De tekst die we gelezen hebben, eindigt nogal merkwaardig. De andere leerling ziet en gelooft. En dan volgt er: 'want ze hadden nog niet begrepen wat er geschreven staat, dat hij namelijk uit de doden zou opstaan.' Bijbelgeleerden breken zich het hoofd over het verband tussen het geloof van de andere leerling en het niet begrijpen van wat geschreven staat. In een van de commentaren die erover heb geraadpleegd heb, las ik een opmerking die ik u niet onthouden wil. De verwijzing naar wat geschreven staat over het opstaan uit de doden, geeft ons de mogelijkheid om in contact te komen met de verrezen Christus. Je kunt dan denken aan de manier waarop de eerste christenen de teksten van het Oude Testament hebben geïnterpreteerd. Ze verstonden die als voorafbeeldingen van het leven van Jezus. Door je die teksten eigen te maken is het ook voor ons mogelijk dat de deur naar God open gaat. Maar je kunt ook denken aan wat even verderop in het Johannesevangelie staat. Jezus prijst daar de mensen gelukkig die niet zien en toch tot geloof zijn gekomen. En de auteur van het evangelie zegt dan dat hij zijn boek heeft geschreven om ons, de lezers van het boek, tot geloof te brengen en dat wij door te geloven leven zullen bezitten.

Zien en geloven. En door te geloven leven bezitten. Het is een samenhang die uiterst actueel is in onze wereld. Want we leven in een wereld waarin God gemakkelijk verborgen blijft. Het zicht op God en op de liefde die hij ons schenkt, is verduisterd. De gerichtheid op het eigen ik, het zoeken naar het eigen geluk en het eigen welzijn, zonder te denken aan de ander, verduistert het christelijke idee dat niet de eigen liefde, maar juist de liefde voor de ander ons dichter bij God brengt. We vergeten zo gemakkelijk dat we het geheim van God kunnen ontwaren in alles wat ons omringt. Ook de andere mens is een beeld van God, een beeld dat heden ten dage besmeurd wordt door het genadeloos geweld dat het gevolg is van landroof, machtswellust en eigen belang. Dat speelt niet alleen in de verhouding tussen individuele mensen, maar ook in de geopolitieke relaties tussen landen en volkeren. De idee dat eigen volk als eerste komt, is niet in overeenstemming met de oproep van Jezus om je naaste lief te hebben. Het is ondenkbaar dat God leeft door anderen te vernietigen, uit hun land te verdrijven, hun huizen tot ruïnes te maken en hen het leven onmogelijk te maken. Wel kunnen we ervaren dat Christus verrezen is in al de mensen die solidair zijn met de slachtoffers van het verlies van de eerbied en het respect voor elkaar. Hij is aanwezig onder ons wanneer we in de ander en in de schepping Gods geheim aanwezig weten. We kunnen ervaren dat God ons de toegang tot zijn geheim heeft geschonken, wanneer we kijken met de ogen van onze ziel. In ons erbarmen en in onze ontferming voor elkaar kunnen we ervaren dat Christus leeft.

Ik wens u een zalig Pasen.

Pater Huub Welzen, o.carm.